

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4EMCdo/1/2015
Identifikačné číslo spisu:	6111227264
Dátum vydania rozhodnutia:	17.03.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6111227264.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej Sociálnej poisťovne, so sídlom v Bratislave, 29. augusta 8 - 10, proti povinnému SISEP - PVP, s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Havranské 11, o vymoženie 9 123,10 eur, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 2 Er 2854/2011, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. februára 2014 sp. zn. 41 CoE 429/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Povinnému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Banská Bystrica uznesením z 19. júla 2013 č.k. 2 Er 2854/2011-64 žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie v časti 8 011,43 eur zamietol. Mal preukázané, že exekučné konanie začalo 15. novembra 2011, kedy bol súdnemu exekútorovi doručený návrh oprávneného na vykonanie exekúcie. Z oznamu Okresného súdu Banská Bystrica č. K003247 zistil, že reštrukturalizačné konanie voči dlžníkovi - povinnému - začalo 23. marca 2011 a reštrukturalizácia dlžníka - povinného - bola povolená 9. apríla 2011. Uviedol, že pohľadávka oprávnenej predpísaná rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica č. 700-2110634611-GC04/11 zo 14. apríla 2011 vznikla v mesiaci február 2011, teda za obdobie pred začatím reštrukturalizačného konania a pohľadávka oprávnenej predpísaná rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica č. 700-2110782811-GC04/11 zo 16. mája 2011 vznikla v mesiaci marec a teda za obdobie čiastočne pred začatím reštrukturalizačného konania a čiastočne počas reštrukturalizačného konania. Mal za to, že pohľadávka na poisťnom za obdobie od 23. marca 2011 do 31. marca 2011 vo výške 1 111,67 eur je pohľadávkou prednostnou, avšak pohľadávku na poisťnom za obdobie od 1. marca 2011 do 22. marca 2011 vo výške 2 717,42 eur za prednostnú považovať nemožno. Dospel k záveru, že v dôsledku začatia reštrukturalizačného konania bolo potrebné si pohľadávku vzniknutú na poisťnom za mesiac február 2011 a za obdobie od 1. marca 2011 do 22. marca 2011 uplatniť prihláškou v reštrukturalizačnom konaní.

Na odvolanie oprávnenej Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 27. februára 2014 sp. zn. 41 CoE 429/2013 uznesenie súdu prvého stupňa zmenil podľa § 220 O.s.p. tak, že žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol v časti 5 294,01 eur. Konštatoval, že súd prvého stupňa správne skúmal, či pohľadávka oprávnenej na poistnom vzniknutá v mesiacoch február 2011 a marec 2011 je v celom rozsahu alebo len čiastočne pohľadávkou, ktorú je potrebné uplatňovať prihláškou v reštrukturalizačnom konaní, avšak nesprávne posúdil vznik pohľadávky na poistnom za mesiac marec 2011. Dospel k záveru, že pohľadávkou oprávnenej predpísanú rozhodnutím oprávnenej č. 700-2110634611-GC04/11 zo 14. apríla 2011, ktorá vznikla za obdobie február 2011, t. j. za obdobie pred začatím reštrukturalizačného konania bolo potrebné uplatniť prihláškou v reštrukturalizačnom konaní povinného a pohľadávkou oprávnenej predpísanú rozhodnutím oprávnenej č. 700-2110782811-GC04/11 zo 16. mája 2011, ktorá vznikla za obdobie marec 2011 je pohľadávkou prednostnou, táto sa neuplatňuje prihláškou a nepôsobia na ňu účinky začatia reštrukturalizačného konania. Uzavrel, že pohľadávka oprávnenej vo výške 5 294,01 eur nie je prednostnou pohľadávkou, túto bolo potrebné uplatniť v reštrukturalizačnom konaní prihláškou a pôsobia na ňu účinky začatého reštrukturalizačného konania.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) na základe podnetu oprávnenej napadol uznesenia prvostupňového a odvolacieho súdu mimoriadnym dovolaním, v ktorom navrhol tieto rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Súdom vytkol, že nesprávne posúdili právny vzťah medzi oprávnenou a zamestnávateľom, ktorý nie je typickým vzťahom dlžníka a veriteľa, nakoľko ide o verejnoprávny vzťah, založený na zákonom oprávnení Sociálnej poisťovne na poistné a zákonnej povinnosti zamestnávateľa poistné platiť a odviesť. Uviedol, že oprávnená nemohla pohľadávky prihlásiť formou prihlášky podľa § 122 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení platnom a účinnom do 29. júna 2011, nakoľko odo dňa začatia reštrukturalizačného konania ich povinný nemohol evidovať v účtovníctve, ktoré je povinný viesť, keďže k tomu nemal žiadny vecný podklad, čím by sa pre nedostatok uvedenia konkrétnej sumy na prihlášku v reštrukturalizácii nemohlo prihladiť a pohľadávkou v nej uvedenú by nebolo možné do reštrukturalizačného plánu zahrnúť. Zdôraznil, že oprávnená musela vyčkať na výkaz do konca mesiaca (do 31. marca 2011, ktorý bol doručený 8. apríla 2011) a keďže nebolo poistné v lehote splatnosti odvedené, bolo povinnému predpísané rozhodnutím, ktoré predstavuje exekučný titul. Uviedol, že súdy nižších stupňov nesprávne vyložili ustanovenie § 120 ods. 2 ZKR v nadväznosti na § 139 ods. 1, § 141 ods. 2, § 143 ods. 2 a § 231 ods. 1 zákona č. 461/2003 o sociálnom poistení v znení platnom a účinnom do 30. apríla 2011, keď pohľadávkou oprávnenej na sociálnom poistení za mesiac február 2011 nepovažovali za prednostnú pohľadávkou a následne nesprávne aplikovali ustanovenie § 44 ods. 2 Exekučného poriadku.

Povinný vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu sa stotožnil s právnym názorom súdov nižších stupňov, že pohľadávka oprávnenej na poistnom na sociálne poistenie za mesiac február 2011 a za obdobie od 1. marca 2011 do 22. marca 2011 nie je pohľadávkou prednostnou a navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Oprávnená sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za

podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP a ústavný súd), oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p. účinného od 1. januára 2015) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mala oprávnená možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Oprávnená nepodala dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. februára 2014 sp. zn. 41 CoE 429/2013 napriek tomu, že podľa § 239 ods. 1 písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku účinného do 31. decembra 2014 dovolanie bolo prípustné. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sama nevyužila dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej oprávnenej pri včasnej ochrane jej práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovanej oprávnenou.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dala podnet na mimoriadne dovolanie oprávnená. Povinný nepodal návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd mu vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 uO.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.